

Opis systemu kontroli wewnętrznej (SKW) funkcjonującego w ING Banku Hipotecznym S.A.

Jednym z elementów zarządzania Bankiem jest system kontroli wewnętrznej (SKW), którego podstawy, zasady i cele wynikają w szczególności z ustawy *Prawo Bankowe* oraz *Rozporządzenia Ministra Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej w sprawie systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz polityki wynagrodzeń w bankach*.

I. Cele systemu kontroli wewnętrznej

Celem systemu kontroli wewnętrznej jest zapewnienie:

1. Skuteczności i efektywności działania Banku;
2. Wiarygodności sprawozdawczości finansowej;
3. Przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem Banku;
4. Zgodności działania Banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi.

W ramach realizacji celów ogólnych system kontroli wewnętrznej zapewnia również:

- a. badanie zgodności działalności Banku i czynności wykonywanych w ramach tej działalności przez osoby powiązane, z regulacjami rynków, na których działa Bank,
- b. skuteczność aktów wewnętrznych dotyczących przepływu informacji prawnie chronionej oraz zabezpieczenia dostępu do niej,
- c. skuteczność aktów wewnętrznych dotyczących rozpatrywania reklamacji i wniosków klientów oraz prowadzenia rejestru reklamacji,
- d. skuteczność aktów wewnętrznych dotyczących przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

II. Role organów Banku

1. Rada Nadzorcza

Rada Nadzorcza w ramach swoich zadań określonych m.in. w Statucie Banku oraz w *Regulaminie Rady Nadzorczej ING Banku Hipotecznego S.A.* związanych z monitorowaniem i nadzorem nad systemem kontroli wewnętrznej po uprzednim zarekomendowaniu przez Komitet Audytu i Ryzyka:

- a. zatwierdza *Politykę systemu kontroli wewnętrznej ING Banku Hipotecznego S.A.*;
- b. zatwierdza kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, zaproponowane przez Zarząd;
- c. sprawuje nadzór nad wprowadzeniem i zapewnianiem funkcjonowania adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej;
- d. monitoruje skuteczność systemu kontroli wewnętrznej w oparciu o informacje

otrzymywane od Zarządu, Komitetu Audytu i Ryzyka oraz Komórki ds. zgodności i Stanowiska Audytu Wewnętrznego;

- e. dokonuje corocznej oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, w tym adekwatności i skuteczności funkcji kontroli realizowanej w pierwszej i drugiej linii obrony, Komórki ds. zgodności oraz Stanowiska Audytu Wewnętrznego;
- f. zatwierdza zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, obejmujących co najmniej nieprawidłowości wysokie i krytyczne.
- g. w ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych Rada Nadzorcza:
 - nadzoruje wykonywanie obowiązków przez Zarząd dotyczących zarządzania ryzykiem braku zgodności;
 - zatwierdza *Politykę zgodności ING Banku Hipotecznego S.A.*;
 - co najmniej raz w roku ocenia stopień efektywności zarządzania ryzykiem braku zgodności przez Bank.

2. Komitet Audytu i Ryzyka

Pełni funkcje konsultacyjno-doradcze dla Rady Nadzorczej Banku w zakresie zadań związanych z systemem kontroli wewnętrznej.

3. Zarząd Banku

Zarząd Banku w ramach procesu zarządzania Bankiem:

- a. projektuje, wprowadza oraz zapewnia funkcjonowanie adekwatnego i skutecznego systemu kontroli wewnętrznej;
- b. podejmuje działania mające na celu zapewnienie ciągłości działania systemu kontroli wewnętrznej,
- c. ustanawia kryteria oceny adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej;
- d. określa rodzaje działań podejmowanych w celu usunięcia nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, w tym środki naprawcze i dyscyplinujące;
- e. akceptuje zasady kategoryzacji nieprawidłowości wykrytych przez system kontroli wewnętrznej, obejmujących co najmniej nieprawidłowości wysokie i krytyczne;
- f. zatwierdza kryteria wyboru procesów istotnych oraz ich listę wraz z ich powiązaniem z celami ogólnymi i szczegółowymi;
- g. zapewnia regularny przegląd wszystkich funkcjonujących procesów w Banku pod kątem ich istotności;
- h. akceptuje *Politykę system kontroli wewnętrznej ING Banku Hipotecznego S.A.*, zapewnia jej okresowy przegląd i aktualizację, a także przedstawia wyniki tego przeglądu Komitetowi Audytu i Ryzyka oraz Radzie Nadzorczej;
- i. zapewnia dostęp pracowników: Komórki ds. zgodności, Stanowiska Ryzyka Operacyjnego i Stanowiska Audytu Wewnętrznego do niezbędnych dokumentów źródłowych, w tym zawierających informacje prawnie chronione, w związku z wykonywaniem przez nich obowiązków służbowych;
- j. ustanawia zasady projektowania, zatwierdzania i wdrażania mechanizmów kontrolnych we wszystkich procesach funkcjonujących w Banku oraz określa rolę jednostek organizacyjnych odpowiedzialnych za opracowanie projektu mechanizmu kontrolnego, jego zatwierdzenie i wdrożenie;

- k. odpowiada za zapewnienie adekwatności i skuteczności mechanizmów kontrolnych w procesach funkcjonujących w Banku;
- l. w ramach zapewniania przez system kontroli wewnętrznej przestrzegania przepisów prawa, regulacji wewnętrznych oraz standardów rynkowych odpowiada za efektywne zarządzanie w Banku ryzykiem braku zgodności oraz za opracowanie polityki zgodności, zapewnienie jej przestrzegania i składanie Komitetowi Audytu i Ryzyka oraz Radzie Nadzorczej raportów w sprawie zarządzania ryzykiem braku zgodności
- m. ustanawia odpowiedni zakres i kryteria niezależnego monitorowania przestrzegania mechanizmów kontrolnych obejmującego weryfikację bieżącą i testowanie;
- n. zapewnia funkcjonowanie matrycy funkcji kontroli wraz z przypisaniem zadań związanych z zapewnieniem jej funkcjonowania;
- o. ustanawia zasady raportowania, co najmniej o skuteczności kluczowych mechanizmów kontrolnych oraz wynikach testowania pionowego.
- p. udziela informacji, tj.: informuje Radę Nadzorczą, nie rzadziej niż raz w roku, o sposobie wypełnienia zadań z zakresu systemu kontroli wewnętrznej ze szczególnym uwzględnieniem:
 - adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w zapewnianiu osiągnięcia każdego z celów systemu kontroli wewnętrznej,
 - skali i charakteru nieprawidłowości znaczących i krytycznych oraz najważniejszych działań zmierzających do usunięcia tych nieprawidłowości, w tym podjętych środków naprawczych i dyscyplinujących,
 - zapewniania niezależności Komórki ds. zgodności i Stanowiska Audytu Wewnętrznego,
 - zapewniania odpowiednich zasobów kadrowych niezbędnych do skutecznego wykonywania zadań oraz koniecznych środków finansowych do systematycznego podnoszenia kwalifikacji, zdobywania doświadczenia i umiejętności przez pracowników Komórki ds. zgodności i Stanowiska Audytu Wewnętrznego.

III. Schemat trzech linii obrony w ramach struktury organizacyjnej Banku

System kontroli wewnętrznej obejmuje cały obszar struktury organizacyjnej Banku i funkcjonuje w podziale na trzy linie obrony.

Pierwsza Linia Obrony	Druga Linia Obrony	Trzecia Linia Obrony
Jednostki biznesowe oraz jednostki Banku wspierające operacyjnie Biznes	1) Jednostki z obszaru: <ul style="list-style-type: none"> • ryzyka operacyjnego • ryzyka braku zgodności (compliance) • ryzyka prawnego • ryzyka kredytowego i rynkowego • finansów • zarządzania zasobami ludzkimi oraz 2) Stanowisko walidacji modeli	Stanowisko Audytu Wewnętrznego

1. Pierwsza linia obrony

Jest częścią funkcji kontroli. Odpowiada za opracowanie, wdrożenie i wykonywanie mechanizmów kontrolnych mających za zadanie zapewnienie osiągnięcia celów ogólnych i szczegółowych systemu kontroli wewnętrznej. W ramach tej linii wykonywany jest również niezależny monitoring przestrzegania mechanizmów kontrolnych w postaci weryfikacji bieżącej i/lub testowania poziomego.

Pierwsza linia obrony odpowiedzialna jest za przestrzeganie zasad wynikających z zatwierdzonych polityk, regulaminów, instrukcji i procedur. W zakres odpowiedzialności pierwszej linii obrony wchodzi między innymi analiza, kontrola oraz zarządzanie ryzykami w procesach, w tym również w odniesieniu do działań zleconych na zewnątrz (outsourcing).

Zadania pierwszej linii obrony realizuje wyższe rangą kierownictwo, jak i jednostki organizacyjne przez nie nadzorowane, realizujące cele biznesowe oraz bezpośrednio je wspierające.

2. Druga linia obrony

Realizuje zadania wynikające z funkcji kontroli drugiej linii obrony oraz wspiera pierwszą linię obrony w osiągnięciu celów systemu kontroli wewnętrznej.

Odpowiada za:

- a. wydawanie standardów postępowania jak również opiniowanie regulacji wewnętrznych Banku (w tym, monitoring prawno-regulacyjny oraz analiza zgodności z zewnętrznymi aktami prawnymi) oraz zapewnienie metod i narzędzi w ramach systemu kontroli wewnętrznej,
- b. zatwierdzanie decyzji pierwszej linii obrony dotyczących wdrażania, modyfikacji lub usuwania mechanizmów kontrolnych,
- c. monitorowanie stosowania przez pierwszą linię obrony regulacji z zakresu systemu kontroli wewnętrznej,
- d. monitorowanie poziome przestrzegania mechanizmów kontrolnych w ramach drugiej linii obrony,
- e. monitorowanie pionowe pierwszej linii obrony w zakresie przestrzegania mechanizmów kontrolnych.

Jednostki drugiej linii obrony w ramach działań kontrolnych dokonują własnej niezależnej oceny efektywności funkcjonowania pierwszej linii obrony poprzez: testy, przeglądy i inne formy kontroli.

3. Trzecia linia obrony

Stanowisko Audytu Wewnętrznego (SAW) pełni rolę trzeciej linii obrony i dostarcza kierownictwu niezależnego, obiektywnego zapewnienia co do adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej w pierwszej i drugiej linii obrony.

Role, uprawnienia, zakres i charakter pracy, zakres odpowiedzialności SAW oraz zasady współpracy jednostek organizacyjnych Banku z SAW są uregulowane w *Polityce – Karta Audytu Wewnętrznego ING Banku Hipotecznego S.A. (Karta Audytu)*.

IV. Funkcja kontroli

Funkcja kontroli stanowi element systemu kontroli wewnętrznej, na który składają się wszystkie mechanizmy kontrolne wdrożone w procesach funkcjonujących w Banku, niezależne monitorowanie ich przestrzegania oraz raportowanie w ramach funkcji kontroli. Obejmuje stanowiska, grupy ludzi lub jednostki organizacyjne odpowiedzialne za realizację zadań przypisanych tej funkcji.

V. Procesy w systemie kontroli wewnętrznej

Zgodnie z zatwierdzonymi przez Zarząd Banku kryteriami wyboru procesów istotnych, z listy funkcjonujących w Banku procesów wyodrębniane są procesy istotne dla Banku.

Zarząd Banku zatwierdza również matrycę funkcji kontroli, czyli opis powiązania celów ogólnych i wyodrębnionych w ich ramach celów szczegółowych systemu kontroli wewnętrznej z procesami istotnymi funkcjonującymi w banku oraz kluczowymi mechanizmami kontrolnymi i niezależnym monitorowaniem przestrzegania tych mechanizmów kontrolnych.

VI. Umiejscowienie, zakres zadań, niezależność komórki do spraw zgodności i komórki audytu wewnętrznego

1. Komórka ds. zgodności

W strukturze organizacyjnej Banku Komórka ds. zgodności podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu.

Zakres zadań Komórki ds. zgodności jest określony w Regulaminie organizacyjnym, *Polityce Zgodności ING Banku Hipotecznego S.A.* oraz *Regulaminie funkcjonowania Komórki ds. zgodności*.

Komórka ds. zgodności odpowiada za organizację i funkcjonowanie procesu zarządzania ryzykiem braku zgodności, rozumianego jako proces identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania ryzyka braku zgodności działalności banku z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi oraz przedstawianie raportów w tym zakresie.

W procesie zarządzania ryzykiem braku zgodności na poziomie drugiej linii obrony Komórka ds. zgodności współpracuje z innymi jednostkami organizacyjnymi Banku w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności.

Zakres zadań Komórki ds. zgodności obejmuje w szczególności:

- a. opracowanie, weryfikację i aktualizację polityk, standardów i procedur w zakresie ryzyka braku zgodności (compliance),
- b. identyfikację i ocenę ryzyka braku zgodności, w tym wsparcie jednostek I linii obrony w procesie identyfikacji i oceny ryzyka braku zgodności oraz zatwierdzanie ich wyników,
- c. kontrolę, niezależne monitorowanie oraz raportowanie ryzyka braku zgodności w obszarach monitorowanych przez Komórkę ds. zgodności,
- d. kompleksowe raportowanie Zarządowi Banku, Komitetowi Ryzyka Niefinansowego, Komitetowi Audytu i Ryzyka oraz Radzie Nadzorczej wyników identyfikacji, oceny, kontroli i monitorowania ryzyka braku zgodności w Banku,
- e. koordynację programu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.
- f. analizę i opiniowanie nowych lub zmienianych produktów, regulacji wewnętrznych

oraz projektów pod kątem zgodności z przepisami prawa, regulacjami wewnętrznymi i standardami rynkowymi (w zakresie nie przypisanym do innych jednostek realizujących zadania drugiej linii obrony).

- g. doradztwo dla Zarządu, menadżerów i pracowników w zakresie interpretacji stosowania wymogów compliance, w tym wydawanie wytycznych dotyczących określonego postępowania w sposób nie naruszający niezależności Komórki ds. zgodności,
- h. organizację procesu zgłaszania naruszeń (Whistleblowing) oraz zapewnienie wymaganej informacji zarządczej w tym zakresie,
- i. wydawanie zaleceń i wytycznych, a także organizację szkoleń i działań podnoszących świadomość pracowników w zakresie ryzyka braku zgodności,
- j. współpracę z jednostkami organizacyjnymi Banku, organami nadzoru i audytorami w zakresie zarządzania ryzykiem braku zgodności

Niezależność Komórki ds. zgodności jest zapewniona poprzez następujące uprawnienia:

- a. podleganie bezpośrednio Prezesowi Zarządu Banku,
- b. możliwość bezpośredniego komunikowania się oraz raportowania do Zarządu Banku oraz do Rady Nadzorczej i Komitetu Audytu i Ryzyka,
- c. udział w posiedzeniach Zarządu Banku,
- d. udział w posiedzeniach Rady Nadzorczej oraz Komitetu Audytu i Ryzyka,
- e. powołanie i odwołanie osoby kierującej Komórką ds. zgodności wymaga zgody Rady Nadzorczej; w razie odwołania ze stanowiska, zgoda Rady Nadzorczej musi być poprzedzona wysłuchaniem pracownika przez Radę Nadzorczą. O zmianie na stanowisku kierującego Komórką ds. zgodności, wraz z podaniem przyczyny zmiany, informowana jest Komisja Nadzoru Finansowego.

2. Audyt Wewnętrzny

Zgodnie z Ustawą Prawo bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 r. i pozostałymi uszczegółowiającymi wymogami regulacyjnymi oraz standardami Grupy ING, Bank wyodrębnia w strukturze organizacyjnej Stanowisko Audytu Wewnętrznego (SAW), którego zadaniem jest dokonywanie niezależnego i obiektywnego przeglądu oraz oceny adekwatności i skuteczności systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej z wyłączeniem komórki audytu wewnętrznego.

SAW przestrzega w swojej działalności obowiązkowych elementów Międzynarodowych ramowych zasad praktyki zawodowej (ang. IPPF) opracowanych przez Instytut Audytorów Wewnętrznych (ang. IIA).

W strukturze organizacyjnej Banku SAW podlega bezpośrednio Prezesowi Zarządu. Zakres zadań SAW jest określony w Regulaminie organizacyjnym i Karcie Audytu.

Niezależność SAW od innych jednostek Banku zapewniona jest poprzez:

- a. bezpośredni (w każdym momencie i z własnej inicjatywy) kontakt osoby kierującej SAW z Zarządem Banku, Komitetem Audytu i Ryzyka, Radą Nadzorczą oraz biegłym rewidentem w sprawach wymagających ich uwagi;
- b. zatwierdzanie powołania i odwołania osoby kierującej SAW przez Radę Nadzorczą, po uprzednim zarekomendowaniu przez Komitet Audytu i Ryzyka. Odwołanie osoby kierującej

SAW odbywa się po uprzednim jego wysłuchaniu przez Radę Nadzorczą. O zmianie na stanowisku kierującego SAW, wraz z podaniem przyczyn zmian, informowana jest Komisja Nadzoru Finansowego;

- c. udział osoby kierującej SAW w posiedzeniach Zarządu Banku;
- d. udział osoby kierującej SAW w posiedzeniach Komitetu Audytu i Ryzyka oraz Rady Nadzorczej.

Wysokość wynagrodzenia (w tym premii) pracowników Komórki ds. zgodności oraz SAW, jest zatwierdzana przez Radę Nadzorczą Banku.

VII. Zasady oceny skuteczności i adekwatności systemu kontroli wewnętrznej

Stanowisko Audytu Wewnętrznego przeprowadza roczną ocenę adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej w ramach pierwszej i drugiej linii obrony na podstawie:

- a. wyników / opinii audytów ze zrealizowanego rocznego planu audytów. Do przygotowania rocznego planu audytów SAW wykorzystuje informacje o systemie kontroli wewnętrznej, które są zawarte w macierzy funkcji kontroli;
- b. wyników / opinii z badania przeprowadzonego przez audytora zewnętrznego wraz z uwzględnieniem zaleceń regulatora otwartych na dzień wydawania oceny systemu kontroli wewnętrznej;
- c. zidentyfikowanych ryzyk krytycznych i wysokich w trakcie roku ze szczególnym uwzględnieniem otwartych ryzyk na dzień oceny systemu kontroli wewnętrznej;
- d. terminowości i postępu w realizacji działań ograniczających zidentyfikowany ryzyka.

Ostatecznej oceny systemu kontroli wewnętrznej dokonuje Rada Nadzorcza, z uwzględnieniem rekomendacji Komitetu Audytu i Ryzyka, która w szczególności uwzględnia:

- a. ocenę Stanowiska Audytu Wewnętrznego,
- b. informację Zarządu o sposobie wykonywania zadań z zakresu systemu kontroli wewnętrznej,
- c. okresowe raporty Komórki ds. zgodności,
- d. istotne, z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, informacje uzyskane od podmiotu dominującego,
- e. ustalenia dokonane przez biegłego rewidenta lub audytora zewnętrznego,
- f. ustalenia wynikające z czynności nadzorczych wykonywanych przez uprawnione do tego instytucje (np. KNF, Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów),
- g. istotne z punktu widzenia adekwatności i skuteczności systemu kontroli wewnętrznej, oceny i opinie dokonywane przez podmioty zewnętrzne, jeżeli były wydawane.